

מסלולים דיגיטליים
ארץ וטבע
המגזין הגאוגרפי הישראלי

בין כרבולת לכרכשת

למעלה: מאובני אמוניטים (אפרת נקש)

בין הכרבולת לכרכשת

מזג האוויר הקריר מעניק הזמנות מצוינת
לרדת דרומה, לטיול מרתק בין נופי מכתש
רמון והערבה. המסלול, שהיה עד לא מכבר
שכיית חמדה הידועה רק למתי מעט, נעשה
פופולרי עקב הסטת שביל ישראל לנתיבו,
אולם עדיין ניתן לתפוס כאן פינה של שקט
מדברי ולהתפעל מתופעות גאולוגיות
מעניינות

נחל כרכשת על שום מה?

על גלגול שמו של נחל כרכשת כתב בשעתו יהודה זין, גאוגרף, איש לשון, חוקר טבע וחבר ועדת השמות הממשלתית. שמו הערבי של הנחל הוא ואדי אל־עריס, שפירושו סובך של צמחים. כיוון שירמיהו כבר ציין ש"עלה אריה מסובכו", התגלגלו חברי הוועדה לחפש שמות בסגנון זה, והחליטו לקרוא לנחל לא על שם סבכי האריות, אלא על שם חיות קטנות יותר – ובחרו לבסוף בנמיה, שאף היא חיית סבך. הנמיה מכונה בתלמוד כרכשתא, ועל כן הוחלט ששם המקום יהיה נחל כרכשת. אולם השם החדש נכתב בדוח הרשמי בכתב חסר, וכך הפך נחל הנמיה – כרכשת – לנחל כרכשת, מילה שמשמעותה "חלחולת" – פי הטבעת.

החורף הגיע, וזה הזמן לצאת לאחד המסלולים היפים והמבודדים של הנגב, למסע של יומיים ממכתש רמון לערבה לאורך שביל ישראל. שבילים עתיקים רבים חוצים את האזור, ללמדנו שגם בימים ששיירות לבונה וקינמון עוד המו בדרך הנבטים, היו כאלה שבחרו ללכת בדרכים עוקפות.

שרידי שבילים, מחסות ורגמים עתיקים מנקדים את השטח. הרשויות כמובן רוצות אותנו על השבילים המסומנים, וכאמור, כזה יש רק אחד – שביל ישראל, והשביל הכחול שעליו הוא מסומן.

היום הראשון: עין סהרונים-עין גלד (14 קילומטרים)

נתחיל את המסלול במצד סהרונים, מצד עתיק על דרך הבשמים. בערוץ נחל נקרות שמתחתינו נראה צמחיית נחל רבה המרמזת על כמות מי התהום באזור. מעבר לה פרסת נקרות, אותו נקיק צר הפורץ את קיר המכתש ושגביו מתמלאים במים עם בוא שיטפונות החורף. זהו "שער רמון", הפתח היחיד שמנקז את המכתש, והמאפיין היסודי למכתשים: עמק אובלי צר וארוך המנוקז על ידי פתח אחד.

לא נעשה דרכנו דרך פרסת נקרות, אלא נפנה לאורך דרך הג'פים המסומנת באדום, המובילה לעבר מעלה דקלים. במקור נקרא המקום נקב מחאלה, שהוביל לקצר מחאלה (מבצר חניית

למעלה: עץ שיטה בנחל מעוק (אפרת נקש)

השיירות) והיה קטע מדרך הבשמים. שמו העברי ניתן על שום הדקלים הקטנים הגדלים בערוצים שלאורכו, שכנראה השפיעו רבות על חברי ועדת השמות. המעלה עובר דרך שכבות גבס – אותו גבס ששימש את המפעל שהתקיים בזמנו במכתש; שביל ירוק קצר (7279) יורד דרך נקיק קטן המלא תצורות גבס שכאלה. אפשר לרדת דרכו, ואחר כך לפנות ימינה בשביל ישראל בערוץ נחל נקרות.

כמה מאות מטרים נוספים בשביל הג'פים

האדום יובילו אותנו לערוץ נחל נקרות ולמפגש הנחלים נקרות וארדון. שביל הג'פים יורד כאן דרך מפער נוסף, מפער נקרות, וממשיך עם נחל נקרות לערבה, כדרכה של דרך הבשמים העתיקה.

אנחנו, לעומת זאת, נלך לאורך שביל ישראל (ושביל הג'פים המסומן בשחור) במעלה נחל ארדון עד למפגש עם נחל חררים. נחל זה מוביל לאחד מאזורי הטבע היפים במכתש: בקעת ארדון ונחל חולית, אשר בתוכו כמה "נגריות" נאות – גבעות שסלעיהן נראים כמו ריבועי עץ (היפה שבהן היא בנ"ג 452 במעלה הנחל). אולם כיוון שזהו אזור יפה במיוחד, החליטו אנשי רשות הטבע והגנים לסגור אותו לתנועת מטיילים, והכניסה אליו חסומה במחסום אבנים. היו ימים שנחל חולית, נחל קמאי ומעלה אנמר היו אזורים של ניווטי לילה צבאיים, עד אשר החליט מי שהחליט ועתה הגישה לאזור הגדול הזה נאסרה. לכן נצטרך להסתפק בטיפוס לאורך שביל ישראל העולה אל כרבולת חררים, סכין סלע

למעלה: נחל ארדון (אפרת נקש)

חדה החוצצת בין המכתש לבין המשך דרכנו
מזרחה. בראש הטיפוס התלול תצפית נפלאה
מזרחה, אל הערבה והרי עבר הירדן.

השביל ממשיך מכאן לאורך היובלים העליונים
של נחל מעוק ועוקף את הר בדד. נחל מעוק,
כשמו כן הוא, הולך ומעמיק, אולם אנו לא נזכה
לבוא אל מעמקיו או להגיע אל הגב הגדול
שבתחתיתו; שביל המבריחים העתיק, שירד אל
מקור המים היחיד, סגור עתה לתנועת מטיילים.

שביל ישראל פונה באחד מערוצי נחל מעוק, מטפס במתינות מעלה, עובר ליד גבעה יפה של אמוניטים – מאובנים ימיים עתיקים – ומגיע אל ראש נחל גלד. כאן השביל עוקף מפל, עובר ליד עין גלד היבש לרוב, חולף על פני מפל נוסף ומגיע לחניון הלילה של נחל גלד.

החניון נמצא על דרך הג'פים העולה בנחל נקרות, נקודת מפגש עבור נהגים וסיירים רגליים כאחד. הנועזים שבינינו שנשאו על גבם מים, ציוד, צידה ואוהלים, ישמחו ודאי לשמוע שאין במקום שירותים. כמו כן, הימנעו מלישון על הקרקע בערוץ מחשש לשיטפונות.

היום השני: חניון עין גלד – פארק ספיר (21 קילומטרים)

חציו השני של המסלול ארוך במיוחד, ולכן מן הראוי להשכים קום כדי להשלימו באור. תחילת הדרך, על שביל ישראל, שלושה קילומטרים וחצי במורד דרך הג'פים בנחל נקרות; מי שבורך ברכב שטח יכול בהחלט לקבל הקפצה עבור

למעלה: כרבולת חררים, מעל מכתש רמון (אפרת נקש)

קטע זה. לאחר פיתול נאה בנחל נקרות, שביל ישראל עוזב את הנחל ועולה בערוץ תלול, דרך מפל קטן, אל ראש הר יהב. עד ששביל ישראל הועתק לכאן, המקום היה כה נידח שאיש לא טרח לשנות את שמות הוואדיות וההרים לשמות עבריים – וכך רק לאחרונה ג'אבל אל-וייבה הפך להר יהב, ואדי סווירה נקרא נחל צבירה, וואדי אבו סיר הוא כעת נחל אשבורן.

השביל יורד בערוצים של נחל צבירה, באזור שומם לחלוטין – פינה שיופיה טמון דווקא

בעובדה שאין כאן דבר מלבד הנגב המשתרע לכל כיוון, בלי אנשים, בלי יישוב. בנחל נפגוש שוב את דרך הג'יפים העולה מנחל מרזבה (בהמשך של נחל נקרות) אל חניון לילה על שביל ישראל. זה גם המקום לעצור לארוחה מסודרת בשטח, כמו שצריך.

השביל עולה עתה אל הרמה שבין נחל צבירה לנחל אשבורן, ובו תופעת טבע מעניינת – סדקים גדולים בסלע. השביל יורד אל עבר נחל אשבורן ועולה בשנית בסיבוב אל היובלים העליונים של נחל כרכשת (ואדי אל-עוריס בערבית). כאן נגלה שתי תופעות גאולוגיות המעידות על העבר הגועש של האזור: מיד לאחר הערוץ של נחל כרכשת נגיע לקלדרה – הר געש שקרס אל תוך חלל תת-קרקעי, ולאחריו, בירידה לעבר הערבה, דייק שכמותו כבר עברנו בדרך. הדייק הוא תופעה געשית של לבה רותחת החודרת לתוך שכבות הסלע ומתקררת בתוכן.

בדייק נעצור לתצפית על הערבה, ואחר כך נגלוש במורד התלול אל עבר דרך הפטרולים

הישנה המסומנת באדום. מאז ששקט הגבול
הירדני הפכה דרך הפטרולים למסלול תיירותי
וזכתה לשם ציר המעיינות – על שם כמה נביעות
קטנות הנובעות לאורך מצוק הערבה שלאורכו
היא הולכת.

שביל ישראל ממשיך כאן דרומה לאורך דרך
המעיינות. אנחנו מנגד, נעלה על הדרך המסומנת
בכחול המובילה מזרחה, עוקפת את מושב ספיר
ומגיעה לכניסה למושב ולפארק ספיר הנאה, על
מדשאותיו המקיפות אגם קטן, העצים המצלים
שבו וברזיות המים.

וְשָׁכֵן חֲרָרִים בְּמִדְבַּר אֶרֶץ מִלְחָה וְלֹא תֵּשֵׁב.

